

Pregledi P-29

Bilješka o kunskom kreditiranju

Igor Ljubaj i Suzana Petrović

Zagreb, prosinac 2016.

HNB

PREGLEDI P-29

IZDAVAČ

Hrvatska narodna banka
Direkcija za izdavačku djelatnost
Trg hrvatskih velikana 3, 10002 Zagreb
Telefon centrale: 01/4564-555
Telefon: 01/4565-006
Telefaks: 01/4564-687

WEB-ADRESA

www.hnb.hr

GLAVNI UREDNIK

Evan Kraft

UREDNIŠTVO

Ljubinko Jankov
Gordi Sušić
Maroje Lang
Boris Vujčić

UREDNIKA

Romana Sinković

GRAFIČKI UREDNIK

Slavko Križnjak

DIZAJNER

Vjekoslav Gjergja

LEKTORICA

Antonija Vidović

Za stajališta iznesena u ovom radu odgovorni su autori i ta stajališta nisu nužno istovjetna službenim stajalištima Hrvatske narodne banke.

Molimo korisnike ove publikacije da pri korištenju podataka obvezno navedu izvor.

Sve eventualno potrebne korekcije bit će unesene u web-verziju.

ISSN 1334-0085 (online)

HNB

HRVATSKA NARODNA BANKA

PREGLEDI P-29

Bilješka o kunkskom kreditiranju

Igor Ljubaj i Suzana Petrović

Zagreb, prosinac 2016.

Sažetak

Kreditiranje u domaćoj valuti u porastu je od 2013., a zamjetno se ubrzalo u 2016. godini. To se najviše odnosi na kreditiranje stanovništva, no u recentnom razdoblju kunsko kreditiranje intenziviralo se i za sektor poduzeća. Činitelji koji su pogodovali pojačanom kreditiranju u domaćoj valuti jesu: porast kunskih izvora u strukturi pasive banaka, posebice depozita na transakcijskim računima koji su u uvjetima općeg pada kamatnih stopa pridonijeli snižavanju kamatnih stopa na kunske kredite i smanjenju razlike između kamatnih stopa na kunske i eurske kredite, zatim povećana potražnja stanovništva za kuskim kreditima zbog nižih kamatnih stopa, a i zbog negativnog iskustva s kreditima indeksiranim uz švicarski franak (uključujući refinanciranje konvertiranih eurskih kredita kuskima), ekspanzivne mjere monetarne politike Hrvatske narodne banke (HNB) zajedno s regulatornim izmjenama, koje su potaknule banke na veću ponudu kunskih kredita te ujedno osigurale bolju informiranost potrošača o valutnom riziku, te pojačana konkurencija među bankama za plasiranje novih kredita u uvjetima još uvijek potisnute kreditne aktivnosti. Trend povećanoga kuskoga kreditiranja utječe na smanjenje kreditne euroizacije u bilancama banaka. Tako se udio kunskih plasmana u ukupnim plasmanima povećao s 27,5% na kraju 2012. na 40,3% na kraju rujna 2016. (s 23,7% na 40,3% za sektor stanovništva te s 32,3% na 41,2% za sektor nefinancijskih poduzeća). Ključni preduvjet za nastavak trenda kreditne deeuroizacije zasigurno je depozitna deeuroizacija, odnosno promjena valutne strukture depozita koju, uz ostale prisutne činitelje, može poduprijeti održavanje makroekonomske i financijske stabilnosti zemlje, uključujući stabilnost tečaja, te općenito nastavak oporavka hrvatskoga gospodarstva koji bi se temeljio na zdravim osnovama uz smanjivanje makroekonomskih neravnoteža.

Ključne riječi:

kunski krediti, deeuroizacija

JEL klasifikacija:

E51, E58

Sadržaj

Sažetak	v
1. Dinamika i struktura pojačanoga kuskoga kreditiranja	1
2. Činitelji koji su pogodovali porastu kuskoga kreditiranja	4

1. Dinamika i struktura pojačanoga kunskoga kreditiranja¹

Kunsko kreditiranje banaka u porastu je od 2013., a zamjetno se ubrzalo tijekom prvih devet mjeseci 2016. godine. Od početka 2013. do kraja 2015. kunski krediti stanovništvu porasli su za 10,2 mlrd. kuna te dodatnih 8,4 mlrd. kuna u prvih devet mjeseci 2016., dok su se devizni smanjili za 14,8 mlrd. kuna, a potom za još 7,9 mlrd. kuna (Tablica 1.b.). Što se tiče nefinancijskih poduzeća, kunski su se krediti tom sektoru povećali za 2,8

mlrd. kuna od 2013. do kraja 2015. te za 4 mlrd. kuna u razdoblju od siječnja do rujna 2016. uz istodobno smanjenje deviznih za 7,3 mlrd. kuna te zatim za 1,5 mlrd. kuna. Kumulativno su se ukupni kunski plasmani domaćim sektorima (osim države) od 2013. do rujna 2016. godine povećali za 25,9 mlrd. kuna (37,5%), dok su devizni pali za 29,9 mlrd. kuna (17,3%).

Promatra li se dinamika na godišnjoj razini, rast

Tablica 1.a. Stanje i struktura plasmana stanovništvu i nefinancijskim poduzećima

	Stanje (mil. HRK)						Udio u ukupnim plasmanima tog sektora (%)					
	XII. 2011.	XII. 2012.	XII. 2013.	XII. 2014.	XII. 2015.	IX. 2016.	XII. 2011.	XII. 2012.	XII. 2013.	XII. 2014.	XII. 2015.	IX. 2016.
Kunski plasmani stanovništvu	31.031	30.696	31.876	35.313	39.398	47.320	23,6	23,7	25,0	27,9	31,6	40,3
Devizni plasmani stanovništvu	100.531	99.074	95.555	91.141	85.109	70.217	76,4	76,3	75,0	72,1	68,4	59,7
UKUPNO plasmani stanovništvu	131.562	129.770	127.431	126.454	124.507	117.537	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kunski plasmani poduzećima	34.444	33.366	34.272	34.672	34.656	38.292	29,5	32,3	33,5	35,2	37,0	41,2
Devizni plasmani poduzećima	82.396	69.790	68.180	63.730	58.923	54.626	70,5	67,7	66,5	64,8	63,0	58,8
UKUPNO plasmani poduzećima	116.840	103.157	102.453	98.402	93.579	92.918	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Izvor: HNB

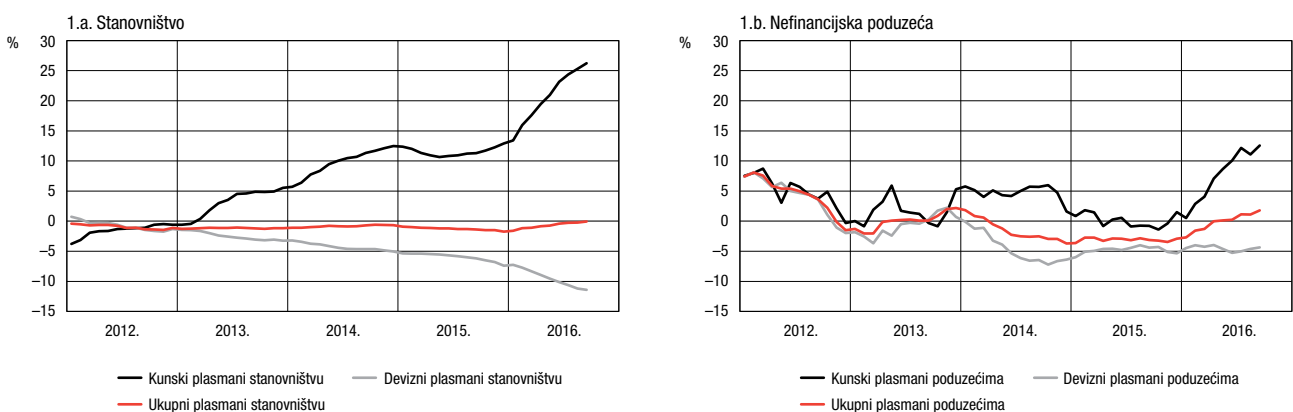
Tablica 1.b. Apsolutne i godišnje stope promjene plasmana stanovništvu i nefinancijskim poduzećima na temelju transakcija

	Apsolutne promjene na temelju transakcija (mil. HRK)						Godišnje stope promjene na temelju transakcija (%)					
	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	I.-IX. 2016.	XII.2011.	XII.2012.	XII.2013.	XII.2014.	XII.2015.	IX.2016.
Kunski plasmani stanovništvu	-1.666	-185	1.702	3.976	4.560	8.444	-5,1	-0,6	5,5	12,5	12,9	26,2
Devizni plasmani stanovništvu	761	-1.310	-3.232	-4.808	-6.742	-7.902	0,8	-1,3	-3,3	-5,0	-7,4	-11,4
UKUPNO plasmani stanovništvu	-905	-1.494	-1.530	-832	-2.183	542	-0,7	-1,1	-1,2	-0,7	-1,7	-0,1
Kunski plasmani poduzećima	2.323	-107	1.767	552	512	4.034	7,2	-0,3	5,3	1,6	1,5	12,5
Devizni plasmani poduzećima	5.908	-1.648	488	-4.364	-3.413	-1.486	7,8	-2,0	0,7	-6,4	-5,4	-4,4
UKUPNO plasmani poduzećima	8.231	-1.755	2.256	-3.813	-2.900	2.548	7,6	-1,5	2,2	-3,7	-2,9	1,8

Izvor: HNB

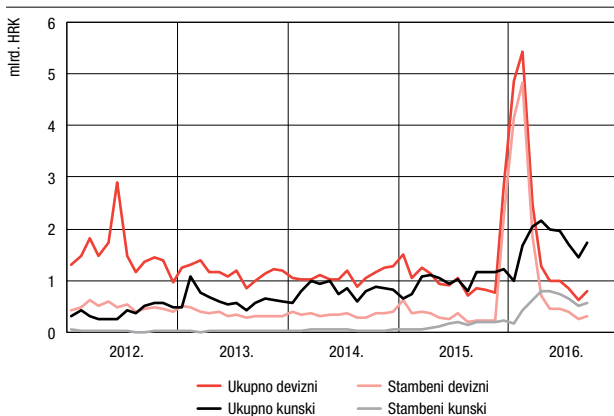
¹ Kunski krediti obuhvaćaju kredite odobrene isključivo u kunama ("čiste" kune), dok devizni krediti obuhvaćaju kunske kredite odobrene uz valutnu klauzulu i "čiste" devizne kredite. Apsolutne i relativne promjene plasmana prikazane u ovoj Bilješki izračunate su na temelju transakcija, što znači da je u slučaju deviznih plasmana isključen utjecaj kretanja tečajja, a kod svih plasmana isključen je i utjecaj cjenovnih prilagodbi vrijednosnih papira te otpisa plasmana, što uključuje i prodaje plasmana u visini ispravka njihove vrijednosti.

Slika 1. Rast kunskoga kreditiranja stanovništva i nefinancijskih poduzeća ubrzao se u 2016. godišnje stope promjene na temelju transakcija

Izvor: HNB

Slika 2. Iznosi novih poslova kredita stanovništvu uključujući 3.a. i 3.b.

Napomena: U iznos novih poslova uključen je iznos ponovno ugovorenih kredita i iznos stvarnih novih kredita.

Izvor: HNB

kunskoga kreditiranja stanovništva dosegnuo je dvoznamenkaste stope još polovinom 2014., a u rujnu 2016. on je iznosio čak 26,2%, dok su kunski plasmani poduzećima na kraju rujna bili veći za 12,5% nego godinu prije (Tablica 1.b. i slike 1.a. i 1.b.). Zahvaljujući rastu kunskih kredita, kod stanovništva se značajno ublažio trend razduživanja koji je prisutan od 2009. godine, dok je kod poduzeća od sredine 2016. zabilježen godišnji prirast kreditiranja prvi put od početka 2014. godine.

Osim podataka o kretanju plasmana temeljenih na transakcijama, i podaci o novim kreditnim poslovima iz statistike kamatnih stopa za stanovništvo potvrđuju zamjetan skok kunskoga kreditiranja u recentnom razdoblju (Slika 2.). Promatra li se duže razdoblje, ti se poslovi kod sektora stanovništva blago povećavaju još od početka 2013. godine, za razliku od deviznih koji stagniraju. Iznimka je početak 2016., kada je zabilježen značajan

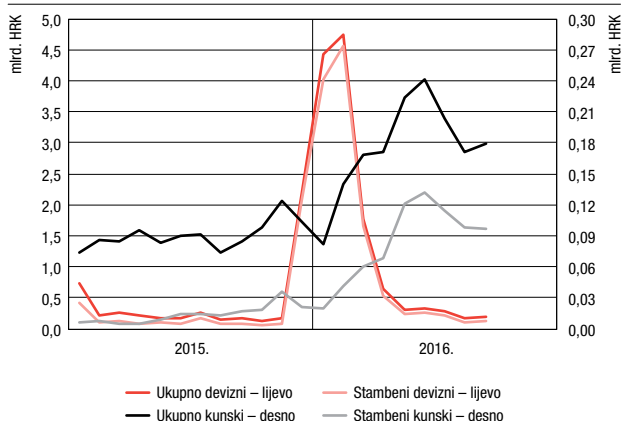
skok novih deviznih kredita zbog postupka konverzije kredita iz švicarskog franka u eure, no valja naglasiti da je ubrzo nakon toga uslijedio i značajan skok novih kunskih kredita jer su pojedini dužnici konvertirane eurske stambene kredite refinancirali kunskima².

Ukupni novi poslovi mogu se dodatno podijeliti na ponovno ugovorene kredite i prvi put ugovorene kredite (stvarne nove kredite). Ako se promatraju prvi put ugovoreni novi krediti stanovništva (Slika 3.b.), onda je još u travnju 2015. iznos tih kunskih kredita nadmašio iznos deviznih, a takav trend nastavio se i tijekom 2016. U njihovoj strukturi, u prvih devet mjeseci 2016. oko dvije trećine stvarnih novih kredita u kunama odnosile su se na potrošačke kredite, uglavnom na gotovinske nenamjenske kredite, a preostali dio na stambene kredite. U usporedbi s istim razdobljem prošle godine, udio potrošačkih kredita smanjio se, dok se udio kunskih stambenih kredita više nego udvostručio. Istodobno, iznos novih deviznih kredita blago se smanjuje, čemu pridonosi pad ostalih (nestambenih) kredita (Slika 3.b.). Kada je riječ o nefinancijskim poduzećima, gotovo 60% prvi put odobrenih kunskih kredita od siječnja do rujna 2016. odnosilo se na kredite za obrtna sredstva u odnosu na nešto manje od polovine u prvih devet mjeseci prošle godine, dok je u istom tom razdoblju na kredite za investicije otpalo oko 7% ukupnih stvarnih novih kredita poduzećima, što je gotovo dvostruko više u odnosu na razdoblje od siječnja do rujna 2015. godine.

Pojačano kreditiranje u kunama, uz istodobnu otplatu i refinanciranje deviznih kredita (uključujući kun-

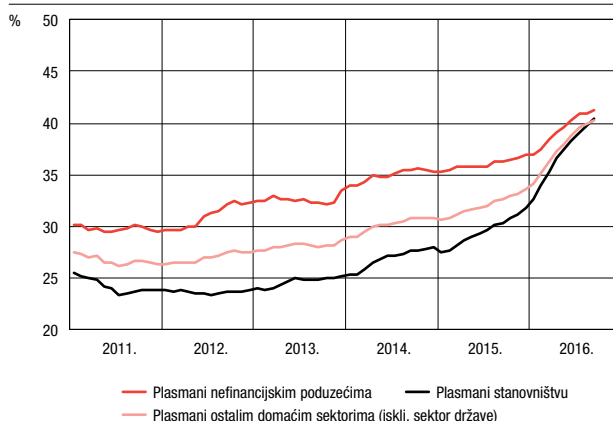
² Valja napomenuti da se statistički konverzija iz CHF u EUR evidentirala kao ponovno ugovoreni kredit (Slika 3.a.), a refinanciranje eurskih kredita kunskim kreditima kao potpuno novi posao (Slika 3.b.).

Slika 3.a. Iznosi ponovno ugovorenih kredita stanovništvu

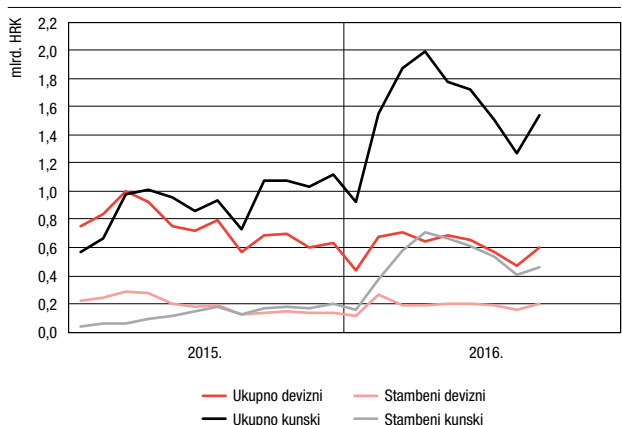
Izvor: HNB

Slika 4. Udio kunskih plasmana u ukupnim plasmanima

Izvor: HNB

Slika 3.b. Iznosi prvi put ugovorenih kredita stanovništvu stvarni novi krediti

Izvor: HNB

ske kredite odobrene uz valutnu klauzulu) te prodaju nenaplativih kredita (većinom odobrenih uz valutnu klauzulu), utjecalo je na porast udjela kunskih plasmana u ukupnim plasmanima stanovništvu i poduzećima (Tablica 1.a. i Slika 4.). Tako se udio kunskih plasmana u ukupnim plasmanima povećao s 27,5% na kraju 2012. na 40,3% na kraju rujna 2016. Promatra li se sektorski, udio kunskih plasmana u ukupnim plasmanima stanovništvu povećao se s 23,7% na kraju 2012. na 40,3% na kraju rujna 2016., dok je kod poduzeća u istom razdoblju zabilježeno povećanje udjela kunskih plasmana s 32,3% na 41,2% (Slika 4.).

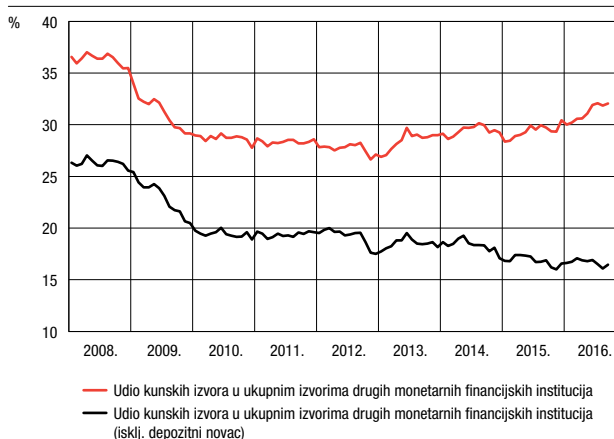
2. Činitelji koji su pogodovali porastu kunskoga kreditiranja

Na porast udjela kunskih plasmana u ukupnim plasmanima djelovalo je nekoliko činitelja³ (i) promjena u strukturi izvora banaka, ponajprije u korist depozita na transakcijskim računima; (ii) pad opće razine kamatnih stopa koja je rezultirala smanjenjem kamatnih stopa na kunske kredite (činitelj povezan s prethodnim); (iii) potražnja stanovništva za kuskim kreditima zbog negativnog iskustva s kreditima indeksiranim uz švicarski franak (uključujući refinanciranje konvertiranih eurskih kredita kuskima); (iv) ekspanzivne mjere monetarne politike Hrvatske narodne banke zajedno s regulatornim izmjenama koje osiguravaju veću informiranost potrošača o valutnom riziku; (v) pojačana konkurencija među bankama za plasiranje novih kredita u uvjetima općenito potisnute kreditne aktivnosti te (vi) manje oslanjanje banaka na inozemne izvore u stranoj valuti potaknuto porastom domaćih depozita i činjenicom da je domaća kreditna aktivnost i nadalje potisnuta (što potvrđuje činjenica da višak devizne likvidnosti banke plasiraju u inozemnu aktivu, a ne na domaće tržište). Na sam porast udjela kunskih plasmana u ukupnim plasmanima utjecalo je i dospijee postojećega deviznog duga, odnosno razduživanje te otpis i prodaje postojećega kreditnog portfelja (većinom uz valutnu klauzulu). U nastavku teksta ukratko se objašnjava utjecaj svakog od činitelja.

Prostor za kreditnu deeuroizaciju uvelike ovisi o depozitnoj deeuroizaciji te se može primijetiti kako je u ukupnim izvorima sredstava banaka posljednjih godina došlo do porasta udjela kunskih izvora. Taj se udio, nakon snažnog pada zbog izbijanja krize, od početka 2013. gotovo kontinuirano povećava (uz primjetnu kolebljivost unutar godine) te trenutačno iznosi 32,0% (Slika 5.). Međutim, valja istaknuti da je glavni izvor povećanja udjela kuna u ukupnim izvorima rast depozitnog novca (kunska sredstva na tekućim i žiroračunima), dok glede štednih i oročenih depozita nema promjena u valutnoj strukturi, što znači da domaći sektori i dalje dominantno štede u stranoj valuti (euru). Rast depozitnog novca zapravo odražava sklonost klijenata držanju likvidnije financijske imovine u uvjetima pada pasivnih kamatnih stopa banaka. Istodobno, banke kontinuirano smanjuju inozemne izvore financiranja koji su pretežito devizni te povećavaju inozemnu aktivu.

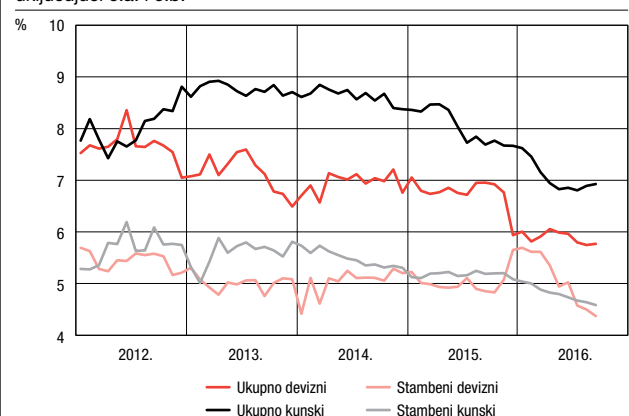
Uz utjecaj ekspanzivne monetarne politike na pad domaćih kamatnih stopa, što se tiče troška izvora sredstava hrvatskoga bankovnog sustava, EURIBOR i nacionalna referentna stopa (NRS)⁴ bilježe kontinuirani trend pada te se nalaze na najnižim dosad zabilježenim razinama. Iako je premija za rizik za Hrvatsku viša u odnosu na usporedive zemlje, snižene međunarodne i domaće refe-

Slika 5. Udio kunskih izvora u ukupnim izvorima drugih monetarnih financijskih institucija

Napomena: Ukupni izvori drugih monetarnih institucija uključuju i inozemnu pasivu.
Izvor: HNB

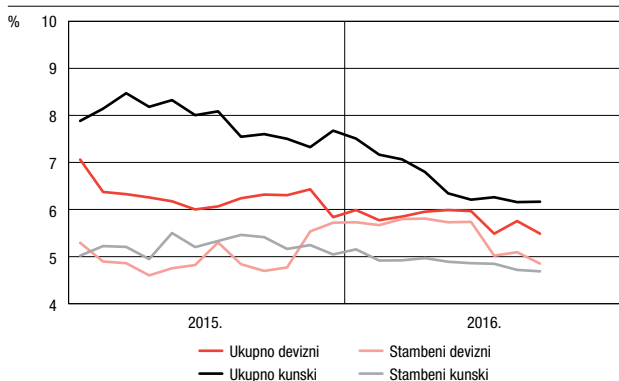
Slika 6. Kamatne stope na nove poslove kredita stanovništvu uključujući 6.a. i 6.b.

Napomena: U iznos novih poslova uključen je iznos ponovno ugovorenih kredita i iznos stvarnih novih kredita.
Izvor: HNB

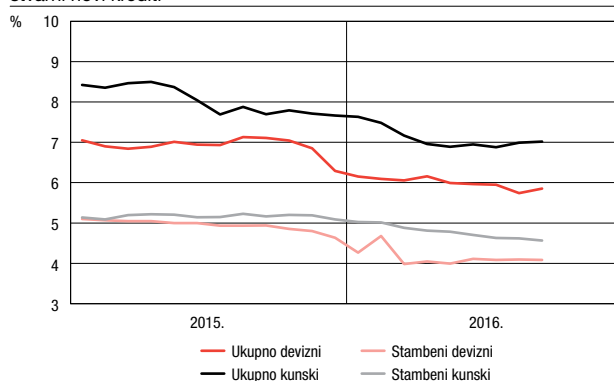
- 3 Treba napomenuti da činitelji koji su pogodovali porastu kunskoga kreditiranja nisu poredani prema relevantnosti budući da su njihova djelovanja međusobno povezana te zajednički pogoduju porastu kreditiranja u domaćoj valuti.
- 4 Nacionalna referentna stopa (NRS) prosječna je kamatna stopa koju bankarski sektor plaća na depozite te se koristi kao jedna od referentnih kamatnih stopa za određivanje visine varijabilnog dijela promjenjive kamatne stopa na kredite u skladu s člankom 11.a Zakona o potrošačkom kreditiranju (prema Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju, NN, br. 145/2013.).

Slika 6.a. Kamatne stope na ponovno ugovorene kredite stanovništvu

Napomena: Ukupni krediti ne uključuju one kredite čiji su novi poslovi jednaki stanjima (kredite po kreditnim karticama, prekoračenja po transakcijskim računima, revolving kredite i potraživanja s osnove kartica s odgodom plaćanja (engl. charge card)).
Izvor: HNB

Slika 6.b. Kamatne stope na prvi put ugovorene kredite stanovništvu stvarni novi krediti

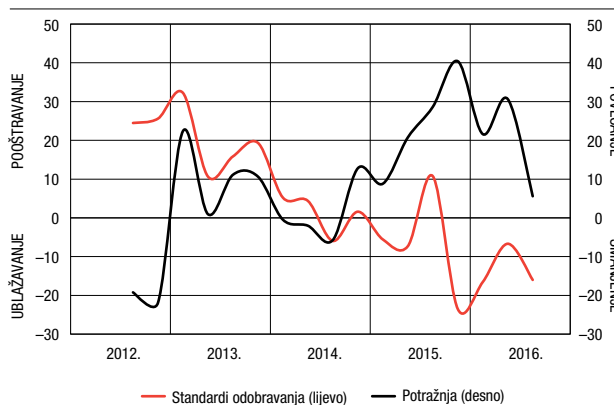

Napomena: Ukupni krediti ne uključuju one kredite čiji su novi poslovi jednaki stanjima (kredite po kreditnim karticama, prekoračenja po transakcijskim računima, revolving kredite i potraživanja s osnove kartica s odgodom plaćanja (engl. charge card)).
Izvor: HNB

rentne kamatne stope pod utjecajem veće sklonosti riziku te poboljšanih domaćih fiskalnih kretanja i perspektive rasta, otvorile su bankama prostor za snižavanje kamatnih stopa na nove kredite (Slika 6.), što se zasigurno pozitivno odrazilo na rast kunskoga kreditiranja. U uvjetima općeg pada kamatnih stopa snižavanju kamatnih stopa na kunske kredite pridonijela je i struktura depozita, odnosno veća razina depozita na transakcijskim računima, što je rezultiralo postupnim smanjivanjem razlike između kunskih i eurskih kamatnih stopa, a kod novih je stambenih kredita u pojedinim mjesecima primjetljivo i izjednačavanje kamatnih stopa.

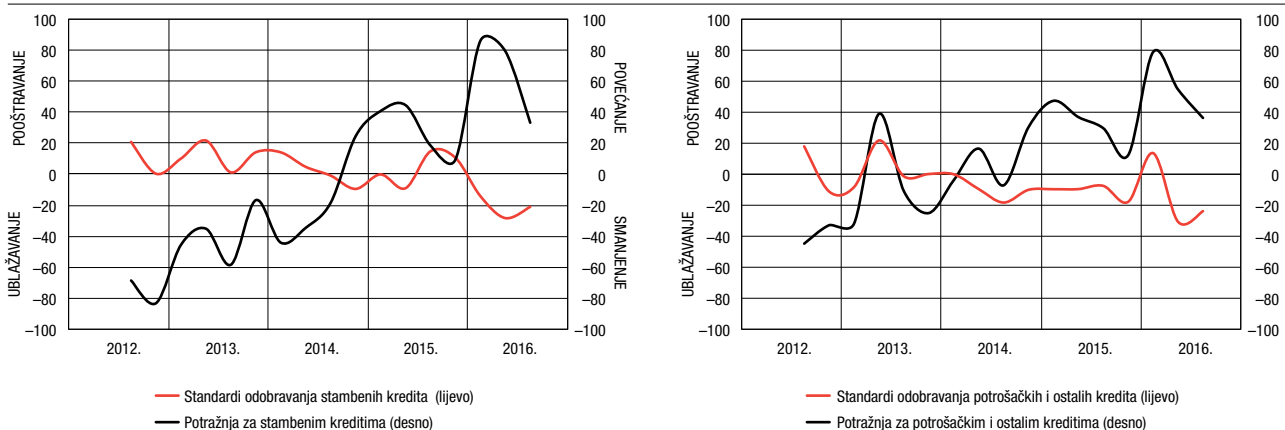
Nadalje, standardi odobravanja i kreditna potražnja poduzeća nastavili su se poboljšavati tijekom prva tri tromjesečja 2016. godine, što također pogoduje porastu kunskoga kreditiranja (Slika 7.). Prema odgovorima

Slika 7. Standardi odobravanja i potražnja za kreditima poduzeća

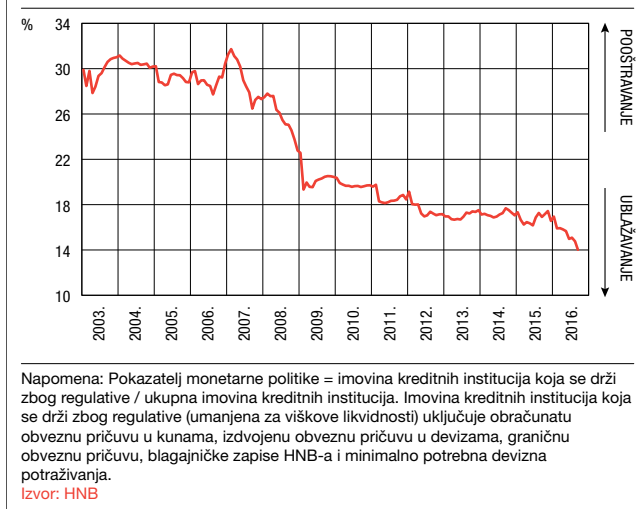
Napomena: Podaci se odnose na neto postotak banaka ponderiran udjelom u ukupnim kreditima poduzećima.
Izvor: HNB

Slika 8. Standardi odobravanja i potražnja za kreditima stanovništva

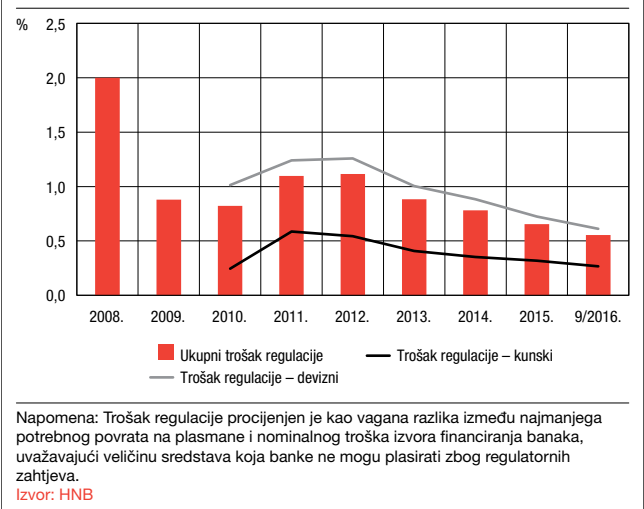

Napomena: Podaci se odnose na neto postotak banaka ponderiran udjelom u ukupnim kreditima stanovništvu.
Izvor: HNB

Slika 9. Pokazatelj monetarne politike

Slika 10. Trošak regulacije po valutama

banaka iz Ankete o kreditnoj aktivnosti na ublažavanje standarda za kredite najviše je djelovala likvidnost banaka, mogućnost financiranja banaka na tržištu, pozitivna očekivanja u vezi s općim gospodarskim kretanjima kao i konkurencija među bankama. Što se tiče sektora stanovništva, bilježe se najpovoljnija kretanja potražnje za potrošačkim i stambenim kreditima od početka provođenja Ankete (Slika 8.). Pritom valja naglasiti da su pojedine velike banke u *ad hoc* odgovorima u Anketi u posljednjem tromjesečju 2015. i u prvoj polovini 2016. upravo naglasile pojačanu potražnju na tržištu za kuskim kreditima, posebno u slučaju refinanciranja postojećih kredita.

Konvergencija kamatnih stopa na kunske i devizne kredite praćena ublažavanjem standarda odobravanja kredita odrazila se na povećanje potražnje za kuskim kreditima koje je zasigurno dodatno potaknuto sve većom osviještenošću građana o valutnom riziku koji donosi zaduživanje vezano uz stranu valutu. Razlog tome je negativno iskustvo dužnika s kreditima indeksiranim uz švicarski franak koji su zbog slabljenja kune prema franku doživjeli materijalizaciju tečajnog rizika u obliku značajnog povećanja anuiteta otplate i glavnice kredita. Osim novih zajmoprimaca, i neki postojeći žele kredite uz valutnu klauzulu refinancirati kreditima u kunama, što pridonosi porastu kunske kreditne potražnje. No valja naglasiti da, iako su kunske kredite bez tečajnog rizika, oni i dalje mogu nositi kamatni rizik ako su ugovoreni uz promjenjivu kamatnu stopu, a eliminiranje i tog rizika moguće je u slučaju ugovaranja fiksne kamatne stope⁵.

Nadalje, HNB je ekspanzivnom monetarnom politikom (Slika 9.) i održavanjem visoke kunske likvidnosti u monetarnom sustavu u razdoblju krize te u trenutnoj fazi oporavka hrvatskoga gospodarstva zasigurno povoljno utjecao na likvidnosne potrebe banaka u domaćoj valuti, što pogoduje pojačanom kuskom kreditiranju. HNB je nizom ublažavanja postojećih instrumenata monetarne politike smanjio regulatorno opterećenje banaka, pri čemu je i dalje zadržan relativno veći regulatorni trošak za izvore u devizama u odnosu na kunske izvore, čime se banke potiče na jačanje kuskog poslovanja (Slika 10.).

Osim navedenog, kunska je likvidnost kreirana i uobičajenim kupnjama deviza na domaćem tržištu te redovitim obratnim repo operacijama, kao i strukturnim repo operacijama uvedenima u veljači 2016. godine. Strukturnim repo operacijama bankama se otvorio pristup dugoročnijim izvorima kunske likvidnosti po konkurentnoj kamatnoj stopi te se potaknulo intenzivnije i povoljnije kreditiranje gospodarstva i stanovništva u domaćoj valuti. Dosad su održane četiri strukturne repo aukcije (u veljači, svibnju, srpnju i studenome) na kojima je plasirano ukupno 993,4 mil. kuna na rok od četiri godine uz fiksnu repo stopu od 1,8% na prve dvije aukcije te 1,4% na preostale dvije aukcije.

Usto, intenziviranju ponude kuskih kredita pogodovala je i izmjena Odluke o sadržaju i obliku u kojem se potrošaču daju informacije prije ugovaranja pojedine bankovne usluge početkom 2015. godine, a koja je stupila na snagu 1. srpnja 2015. (NN, br. 2/2015.) U sklopu te Odluke banke koje u ponudi imaju devizne kredite

5 Vidi Okvir 2. Kamatni rizik u Republici Hrvatskoj (Financijska stabilnost br. 15, godina 8., VII. 2015.).

i kredite s valutnom klauzulom dužne su, između ostalog, potencijalnim klijentima ponuditi i kunski kredit za istu namjenu ili, ako ga nemaju u ponudi, informirati ih o drugim bankama koje nude takve kunske kredite. Također, na temelju navedene Odluke HNB na internetskoj stranici objavljuje Informativnu listu ponude kredita u domaćoj valuti za potrošače. Spomenuta Odluka nadilazi preporuke Europskog odbora za sistemske rizike (engl. *European Systemic Risk Board*, ESRB) donesene u rujnu 2011., koje se prije svega odnose na ograničavanje odobravanja kredita u stranoj valuti nezaštićenim zajmoprimcima. Supervizorska tijela trebala bi poticati financijske institucije da klijentima ponude zajmove u domaćoj valuti u iste svrhe, kao i zajmove u stranoj valuti te financijske instrumente za poduzimanje zaštite od valutnog rizika. Većoj ponudi kredita u domaćoj valuti pridonijelo bi i uključivanje odredbi Direktive 2014/17/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 4. veljače 2014. o ugovorima o potrošačkim kreditima koji se odnose na stambene nekretnine u nacionalno zakonodavstvo (kako stoji u Prijedlogu zakona o stambenom potrošačkom kreditiranju), a kojim bi se hrvatske banke obvezalo da klijentima ponude stambene kredite u valuti u kojoj primaju plaću. Krediti u stranoj valuti odnosno s valutnom klauzulom ne bi bili zabranjeni, ali dužnici bi imali pravo u svakom trenutku, bezuvjetno i bez ikakva dodatnog troška, kredite podignute nakon stupanja zakona na snagu konvertirati u kunske.

Činjenica da posljednjih godina domaći sektori

smanjuju stanje starih kreditnih obveza prema bankama (koje su većinom devizne), a istodobno raste potražnja za kuskim kreditima, već sama po sebi dovodi do porasta udjela kuskih kredita. Također, kod poduzeća je zabilježeno nekoliko jednokratnih efekata koji su značajno smanjili stanje njihova deviznog duga. Valja izdvojiti reklasifikaciju kredita brodogradilišta iz sektora poduzeća na državu te otpise plasmana po osnovi prodaje nenadoknadivih plasmana.

Uz sve opisane i trenutačno prisutne činitelje, zaključno je potrebno istaknuti da je najznačajniji predviđet nastavka trenda kreditne deeuroizacije povećanje depozita domaćih sektora u domaćoj valuti. Promjenu valutne strukture depozita može poduprijeti održavanje makroekonomske i financijske stabilnosti zemlje, uključujući stabilnost tečaja, kao i nastavak oporavka hrvatskoga gospodarstva koji bi se temeljio na zdravim osnovama uz smanjivanje makroekonomskih neravnoteža. Trend deeuroizacije mogao bi se održati i uz pretpostavku nastavka snažnog rasta sredstava na transakcijskim računima (kod oročenih depozita nema pada udjela deviznih depozita), do kojega dolazi u uvjetima pada pasivnih kamatnih stopa banaka, uz istovremeno razmjerno skroman obujam odobravanja novih kredita. Ako se naruši neka od spomenutih pretpostavki i zabilježi se slabiji prirast transakcijskih kuskih depozita ili se s druge strane značajno ubrza domaće kreditiranje, banke vjerojatno neće moći cjelokupan kreditni rast odobravati isključivo u domaćoj valuti.

Do sada objavljeni Pregledi:

Broj	Datum	Naslov	Autor(i)
P-1	Prosinac 1999.	Bankovni sustav u 1998. godini	–
P-2	Siječanj 2000.	Problemi banaka: uzroci, načini rješavanja i posljedice	Ljubinko Jankov
P-3	Veljača 2000.	Valutne krize: pregled teorije i iskustva 1990-ih	Ante Babić i Ante Žigman
P-4	Listopad 2000.	Analiza inozemnog duga Republike Hrvatske	Ankica Kačan
P-5	Travanj 2001.	Kreditna politika hrvatskih banaka: Rezultati drugoga HNB-ova projekta anketiranja banaka	Evan Kraft s Hrvojem Dolencem, Mladenom Dulibom, Michaelom Faulendom, Tomislavom Galcem, Vedranom Šošićem i Mladenom Mirkom Tepušem
P-6	Travanj 2001.	Što znači ulazak stranih banaka u Hrvatsku?	Tomislav Galac i Evan Kraft
P-7	Kolovoz 2001.	Value at Risk (Rizičnost vrijednosti) – Teorija i primjena na međunarodni portfelj instrumenata s fiksnim prihodom	Dražen Mikulčić
P-8	Rujan 2001.	Promet i ostvareni tečajevi na deviznom tržištu u Hrvatskoj	Tihomir Stučka
P-9	Listopad 2001.	Teorija i stvarnost inozemnih izravnih ulaganja u svijetu i u tranzicijskim zemljama s posebnim osvrtom na Hrvatsku	Ante Babić, Andreja Pufnik i Tihomir Stučka
P-10	Siječanj 2002.	Vremenska konzistentnost i pozitivna teorija monetarne politike – teoretski temelji institucionalnog ustroja središnje banke	Maroje Lang
P-11	Siječanj 2002.	Analiza poslovanja stambenih štedionica u Republici Hrvatskoj	Mladen Mirko Tepuš
P-12	Lipanj 2002.	Deset godina tranzicije Središnje bankarstvo u srednjoeuropskim i istočnoeuropskim državama (uključujući baltičke države)	Warren Coats i Marko Škreb
P-13	Rujan 2002.	Fiskalna konsolidacija, inozemna konkurentnost i monetarna politika: odgovor WIWW-u	Evan Kraft i Tihomir Stučka
P-14	Veljača 2003.	Rezultati trećega HNB-ova anketiranja banaka: Hrvatski bankarski sektor u fazi konsolidacije i tržišnog pozicioniranja od 2000. godine do danas	Tomislav Galac
P-15	Kolovoz 2004.	Kako unaprijediti hrvatski sustav osiguranja štednih uloga?	Michael Faulend i Evan Kraft
P-16	Kolovoz 2004.	Pregled i analiza izravnih ulaganja u Republiku Hrvatsku	Alan Škudar
P-17	Rujan 2004.	Treba li Hrvatskoj razlikovanje premije osiguranja štednih uloga?	Tomislav Galac
P-18	Studenj 2004.	Analiza modela stambenog financiranja u Republici Hrvatskoj	Mladen Mirko Tepuš
P-19	Svibanj 2005.	Kriteriji Europske unije s posebnim naglaskom na ekonomske kriterije konvergencije – Gdje je Hrvatska?	Michael Faulend, Davor Lončarek, Ivana Curavić i Ana Šabić
P-20	Kolovoz 2005.	Rezultati četvrtoga HNB-ova anketiranja banaka	Tomislav Galac i Lana Dukić
P-21	Listopad 2005.	Indeksi koncentracije bankarskog sektora u Hrvatskoj	Igor Ljubaj
P-22	Siječanj 2006.	Kontrola koncentracija u hrvatskome bankarskom sustavu	Tatjana Ružić
P-23	Ožujak 2006.	Analiza poslovanja stambenih štedionica: Rezultati drugoga HNB-ova projekta anketiranja stambenih štedionica	Mladen Mirko Tepuš
P-24	Kolovoz 2008.	Rezultati petoga HNB-ova anketiranja banaka	Lana Ivičić, Mirna Dumičić, Ante Burić, Ivan Huljak
P-25	Svibanj 2014.	Okvir za praćenje makroekonomskih neravnoteža u Europskoj uniji – značenje za Hrvatsku	Mislav Brkić i Ana Šabić
P-26	Kolovoz 2015.	Kratak uvod u svijet makroprudencijalne politike	Mirna Dumičić
P-27	listopad 2015.	Obilježja tržišta rada i određivanja plaća u Hrvatskoj: rezultati Ankete poduzeća	Andreja Pufnik i Marina Kunovac
P-28	studenj 2016.	Skrivaju li se banke u sjeni i u Hrvatskoj	Mirna Dumičić i Tomislav Ridzak

Upute autorima

Hrvatska narodna banka objavljuje u svojim povremenim publikacijama Istraživanja, Pregledi i Tehničke bilješke znanstvene i stručne radove zaposlenika Banke i vanjskih suradnika.

Prispjeli radovi podliježu postupku recenzije i klasifikacije koji provodi Komisija za klasifikaciju i vrednovanje radova. Autori se u roku od najviše dva mjeseca od primitka njihova rada obavještavaju o odluci o prihvaćanju ili odbijanju članka za objavljivanje.

Radovi se primaju i objavljuju na hrvatskom i/ili na engleskom jeziku.

Radovi predloženi za objavljivanje moraju ispunjavati sljedeće uvjete.

Tekstovi moraju biti dostavljeni elektroničkom poštom ili optičkim medijima (CD, DVD), a mediju treba priložiti i ispis na papiru. Zapis treba biti u formatu Microsoft Word.

Na prvoj stranici rada obvezno je navesti naslov rada, ime i prezime autora, akademske titule, naziv ustanove u kojoj je autor zaposlen, suradnike te potpunu adresu na koju će se autoru slati primjerci za korekturu.

Dodatne informacije, primjerice zahvale i priznanja, poželjno je uključiti u tekst na kraju uvodnog dijela.

Na drugoj stranici svaki rad mora sadržavati sažetak i ključne riječi. Sažetak mora biti jasan, deskriptivan, pisan u trećem licu i ne dulji od 250 riječi (najviše 1500 znakova). Ispod sažetka treba navesti do 5 ključnih pojmova.

Tekst treba biti otipkan s proredom, na stranici formata A4. Tekst se ne smije oblikovati, dopušteno je samo podebljavanje (**bold**) i kurziviranje (*italic*) dijelova teksta. Naslove je potrebno numerirati i odvojiti dvostrukim proredom od teksta, ali bez formatiranja.

Tablice, slike i grafikoni koji su sastavni dio rada, moraju biti pregledni, te moraju sadržavati broj, naslov, mjerne jedinice,

legendu, izvor podataka te bilješke. Bilješke koje se odnose na tablice, slike ili grafikone treba obilježiti malim slovima (a, b, c...) i ispisati ih odmah ispod. Ako se posebno dostavljaju (tablice, slike i grafikoni), potrebno je označiti mjesta u tekstu gdje dolaze. Numeracija mora biti u skladu s njihovim slijedom u tekstu te se na njih treba referirati prema numeraciji. Ako su već umetnuti u tekst iz nekih drugih programa, onda je potrebno dostaviti i te datoteke u formatu Excel (grafikoni moraju imati pripadajuće serije podataka).

Ilustracije trebaju biti u standardnom formatu EPS ili TIFF s opisima u Helvetic (Arial, Swiss) veličine 8 točaka. Skenirane ilustracije trebaju biti rezolucije 300 dpi za sivu skalu ili ilustraciju u punoj boji i 600 dpi za lineart (nacrti, dijagrami, sheme).

Formule moraju biti napisane čitljivo. Indeksi i eksponenti moraju biti jasni. Značenja simbola moraju se objasniti odmah nakon jednadžbe u kojoj se prvi put upotrebljavaju. Jednadžbe na koje se autor poziva u tekstu potrebno je obilježiti serijskim brojevima u zagradi uz desnu marginu.

Bilješke na dnu stranice treba označiti arapskim brojkama podignutima iznad teksta. Trebaju biti što kraće i pisane slovima manjima od slova kojima je pisan tekst.

Popis literature dolazi na kraju rada, a u njega ulaze djela navedena u tekstu. Literatura treba biti navedena abecednim redom prezimena autora, a podaci o djelu moraju sadržavati i podatke o izdavaču, mjesto i godinu izdavanja.

Uredništvo zadržava pravo da autoru vrati na ponovni pregled prihvaćeni rad i ilustracije koje ne zadovoljavaju navedene upute.

Pozivamo zainteresirane autore koji žele objaviti svoje radove da ih pošalju na adresu Direkcije za izdavačku djelatnost, prema navedenim uputama.

Hrvatska narodna banka izdaje sljedeće publikacije:

Godišnje izvješće Hrvatske narodne banke

Redovita godišnja publikacija koja sadržava godišnji pregled novčanih i općih ekonomskih kretanja te pregled statistike.

Polugodišnje izvješće Hrvatske narodne banke

Redovita polugodišnja publikacija koja sadržava polugodišnji pregled novčanih i općih ekonomskih kretanja te pregled statistike.

Tromjesečno izvješće Hrvatske narodne banke

Redovita tromjesečna publikacija koja sadržava tromjesečni pregled novčanih i općih ekonomskih kretanja.

Bilten o bankama

Redovita publikacija koja sadržava pregled i podatke o bankama.

Bilten Hrvatske narodne banke

Redovita mjesečna publikacija koja sadržava mjesečni pregled novčanih i općih ekonomskih kretanja te pregled monetarne statistike.

Istraživanja Hrvatske narodne banke

Povremena publikacija u kojoj se objavljuju kraći znanstveni radovi zaposlenika Banke i vanjskih suradnika.

Pregledi Hrvatske narodne banke

Povremena publikacija u kojoj se objavljuju stručni radovi zaposlenika Banke i vanjskih suradnika.

Tehničke bilješke

Povremena publikacija u kojoj se objavljuju informativni radovi zaposlenika Banke i vanjskih suradnika.

Hrvatska narodna banka izdaje i druge publikacije: numizmatička izdanja, brošure, publikacije na drugim medijima (CD-ROM, DVD), knjige, monografije i radove od posebnog interesa za Banku, zbornike radova s konferencija kojih je organizator ili suorganizator Banka, edukativne materijale i druga slična izdanja.

ISSN 1334-0085 (online)